

Místní příslušnost

Zjevné a neodůvodněné odchylení se od ustálené judikatury ohledně místní příslušnosti určené podle § 88 písm. b) občanského soudního řádu je porušením práva na zákonného soudce podle čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. I.ÚS 2140/19 ze dne 25.2.2020)

Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti stěžovatele J.D., zastoupeného JUDr. T.S., advokátem, se sídlem P., proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 15. května 2019 č. j. 13 Nc 6534/2019-29, za účasti Krajského soudu v Ústí nad Labem, jako účastníka řízení a VODOHOSPODÁŘSKÉ STAVEBNÍ SPOL. S R. O., se sídlem Ch., jako vedlejší účastnice řízení, tak, že usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 15. května 2019 č. j. 13 Nc 6534/2019-29 bylo porušeno právo stěžovatele na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a právo na zákonného soudce podle čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 15. května 2019 č. j. 13 Nc 6534/2019-29 se ruší.

Z odůvodnění:

I. Skutkové okolnosti případu a obsah napadených rozhodnutí

1. V ústavní stížnosti, doručené Ústavnímu soudu dne 1. července 2019, stěžovatel podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen "Ústava") a § 72 a násl. zákona č. [182/1993](#) Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu"), navrhoval zrušení usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 15. 5. 2019 č. j. 13 Nc 6534/2019-29 s tvrzením, že napadeným rozhodnutím bylo porušeno jeho ústavně zaručené základní právo na zákonného soudce podle čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina").

2. Stěžovatel se žalobou ze dne 8. 3. 2019 domáhá proti vedlejší účastnici řízení VODOHOSPODÁŘSKÉ STAVEBNÍ SPOL. S R. O. zdržení se zasahování do vlastnického práva k pozemkům v k. ú. Most II a rozhodnutí o návrhu na vydání předběžného opatření. Okresní soud v Mostě usnesením ze dne 12. 3. 2019 č. j. 44 C 26/2019-16 vyslovil svoji místní nepřislušnost (výrok I.) a rozhodl o postoupení věci místně příslušnému Okresnímu soudu v Chomutově (výrok II.). Své rozhodnutí odůvodnil tím, že místně příslušným je soud, v jehož obvodu má žalovaná vedlejší účastnice sídlo, tedy místní příslušnost by měla být určena podle obecné příslušnosti stanovené v § 85 odst. 3 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád (dále jen "o. s. ř."), nikoliv podle výlučné příslušnosti podle polohy nemovitosti ve smyslu § 88 písm. b) o. s. ř., neboť řízení se netýká práva k nemovitosti. S tímto rozhodnutím vyslovil Okresní soud v Chomutově nesouhlas.

3. Krajský soud v Ústí nad Labem v usnesení napadeném ústavní stížností rozhodl, že nesouhlas Okresního soudu v Chomutově s postoupením věci není důvodný. Současně v poučení uvedl, že proti tomuto usnesení není dovolání přípustné.

4. Stěžovatel proti ústavní stížností napadenému usnesení podal i dovolání, přičemž Nejvyšší soud usnesením ze dne 29. 10. 2019 č. j. 22 Cdo 3201/2019-58 řízení o dovolání podle § 104 odst. 1 a § 243c odst. 1 o. s. ř. zastavil z důvodu, že dovoláním nelze napadnout usnesení nadřízeného (krajského) soudu, který rozhodl o nesouhlasu okresního soudu s postoupením věci podle § 105 odst.

3 o. s. ř. a funkční příslušnost Nejvyššího soudu tak není dána (§ 104 o. s. ř.).

II. Argumentace stěžovatele

5. Stěžovatel v ústavní stížnosti uvedl, že se negatorní žalobou domáhá ochrany svého vlastnického práva k pozemkům nacházejícím se v obvodu Okresního soudu v Mostě, neboť na tyto pozemky protiprávně vnikla vedlejší účastnice s těžkou stavební technikou a pozemky rozkopala.

6. Stěžovatel vyjádřil nesouhlas s napadeným rozhodnutím Krajského soudu v Ústí nad Labem, kterým podle jeho názoru došlo k odnětí jeho zákonnému soudci.

7. Stěžovatel má za to, že Krajský soud v Ústí nad Labem sice v odůvodnění zcela správně odkázal na ustálenou judikaturu Nejvyššího soudu, nicméně z nepochopitelných důvodů názory Nejvyššího soudu vyložil zcela opačně. Nejvyšší soud v usnesení ze dne 30. 5. 2018 sp. zn. 22 Cdo 1583/2018 uvedl, že uplatňované právo, tj. právo na ochranu vlastnického práva (v daném případě šlo o sousedský spor) přímo vyplývá z právního vztahu k nemovitosti a proto je výlučně místně příslušným soudem v takovém řízení ve smyslu § 88 písm. b) o. s. ř. soud, v jehož obvodu se příslušná nemovitost nachází.

III. Vyjádření účastníka a vedlejší účastnice řízení

8. Ústavní soud vyzval Krajský soud v Ústí nad Labem i vedlejší účastnici řízení k vyjádření k ústavní stížnosti.

9. Krajský soud v Ústí nad Labem ve svém vyjádření ze dne 29. 1. 2020 v plném rozsahu odkázal na odůvodnění napadeného rozhodnutí a navrhoval, aby ústavní stížnost byla jako neopodstatněná odmítnuta.

10. Vedlejší účastnice řízení ve vyjádření ze dne 10. 2. 2020 uvedla, že se svého postavení v daném řízení nevzdává, konstatovala svůj nesouhlas s ústavní stížností a navrhovala, aby ústavní stížnost byla zamítnuta.

11. Uvedená vyjádření nezasílal Ústavní soud stěžovateli k replice, neboť neobsahovala žádné nové, pro posouzení věci významné, skutečnosti.

IV. Upuštění od ústního jednání

12. Ústavní soud v souladu s ustanovením § 44 zákona o Ústavním soudu uvážil, že ve věci není třeba konat ústní jednání, neboť by nijak nepřispělo k dalšímu, resp. hlubšímu objasnění věci, než jak se s ní seznámil z vyžádaného spisu, z písemných úkonů stěžovatele a z vyjádření krajského soudu a vedlejší účastnice řízení. Nenařízení ústního jednání odůvodňuje i skutečnost, že Ústavní soud nepovažoval ani za potřebné provádět dokazování.

V. Posouzení opodstatněnosti ústavní stížnosti

13. Ústavní stížnost splňuje všechny požadované náležitosti a podmínky pro její projednání, které stanoví zákon o Ústavním soudu. Po zvážení argumentace obsažené v ústavní stížnosti a obsahu napadeného rozhodnutí i vyžádaného spisu Okresního soudu v Chomutově sp. zn. 21 C 130/2019 dospěl Ústavní soud k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

14. Pravomoc Ústavního soudu v řízení o ústavní stížnosti proti pravomocnému rozhodnutí orgánu veřejné moci je založena ustanovením čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy jen tehdy, jestliže tímto rozhodnutím došlo k zásahu do ústavně zaručených práv a svobod. Jakékoliv jiné vady takového

rozhodnutí se nachází mimo přezkumnou pravomoc Ústavního soudu. Ústavní soud nestojí nad Ústavou, nýbrž podléhá stejné povinnosti respektovat ústavně zakotvenou dělbu moci, jako kterýkoliv jiný orgán veřejné moci. V řízení o ústavní stížnosti proti pravomocnému rozhodnutí orgánu veřejné moci je tak Ústavní soud povinen vždy nejprve zkoumat, zda jsou ústavní stížností napadená rozhodnutí způsobilá k vlastnímu meritornímu přezkumu, tedy zda těmito rozhodnutími vůbec mohla být porušena ústavně garantovaná práva či svobody stěžovatelů. Některá pochybení mohou být natolik extrémní, že vybočí z mezí hlavy páte Listiny, jakož i z principů ovládajících demokratický právní stát, a zasáhnou tak do některého ústavně zaručeného základního práva. To je právě případ stěžovatele.

15. Ústavní soud již v minulosti rozhodl, že porušení podústavního práva, které zakládá současně i porušení některého z ústavně zaručených základních lidských práv či svobod, může představovat např. libovůle či nepřijatelná interpretace [např. nález sp. zn. III. ÚS 2889/12 ze dne 21. 8. 2014 (N 158/74 SbNU 357)], např. v důsledku nerespektování ustáleného výkladu [např. nález sp. zn. IV. ÚS 2920/08 ze dne 4. 4. 2011 (N 59/61 SbNU 3)], výkladu v rozporu s kogentním ustanovením zákona [např. nález sp. zn. II. ÚS 471/05 ze dne 22. 2. 2006 (N 43/40 SbNU 355)]. Nesprávnou aplikací či interpretací kolizní normy je možno dopustit se porušení ústavně zaručeného základního práva na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny.

16. Právo na zákonného soudce podle čl. 38 odst. 1 Listiny, vztahující se na příslušnost soudu i na konkrétní osobu soudce, představuje neopomenutelnou podmínku řádného výkonu soudní moci. Nejenže upevňuje soudcovskou nezávislost, nýbrž současně chrání účastníky řízení před libovolným či účelovým obsazením soudu [srov. nález Ústavního soudu ze dne 17. 12. 1998 sp. zn. III. ÚS 200/98 (N 155/12 SbNU 423)]. Jedním z předpokladů naplnění tohoto práva je respektování zákonem stanovené věcné, funkční a místní příslušnosti soudu.

17. Stěžovatel napadá rozhodnutí obecného soudu o místní příslušnosti. K jeho výhradám je třeba v obecné rovině uvést, že rozhodování o námitce místní příslušnosti je procesním rozhodnutím. Třebaže Ústavní soud připouští možnost podat proti takovému rozhodnutí ústavní stížnost, nelze na toto rozhodování klást stejné nároky, jako na rozhodování meritorní. Ústavněprávní přezkum rozhodování obecných soudů směřuje, jak ostatně vyplývá z § 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu k přezkumu meritorních rozhodnutí, přičemž přezkum procesních rozhodnutí Ústavní soud připouští pouze výjimečně tam, kde by porušením procesních předpisů v průběhu procesu došlo k nenapravitelnému důsledku, jako tomu je např. při odnětí věci zákonnému soudci. Jde především o to, aby takové rozhodnutí nebylo svévolné.

18. V posuzované věci Okresní soud v Mostě a Krajský soud v Ústí nad Labem dospěly ke zjištění, zakládajícím místní příslušnost Okresního soudu v Chomutově v souladu s ustanovením § 85 odst. 3 o. s. ř. S těmito závěry nelze souhlasit. Judikatura Nejvyššího soudu k této problematice je stálá a srozumitelná. Způsob určení místní příslušnosti byl již v minulosti judikován Nejvyšším soudem, když určil, že soud podle polohy nemovitosti (*forum rei sitae*) je výlučně příslušný tehdy, když se řízení bude týkat práv k nemovitosti, tj. práva vlastnického, spoluvlastnického, práva držby, práva z věcného břemene a práva nájemního, a to pouze tehdy, kdy v řízení jde o existenci takového práva, jeho trvání a zánik, nikoliv pouze o práva a povinnosti z toho plynoucí, přičemž odkázal na svá rozhodnutí ze dne 30. 5. 2018 sp. zn. 22 Cdo 1583/2018 (na které odkázal i stěžovatel), ze dne 13. 11. 2018 sp. zn. 28 Cdo 3801/2018 či usnesení ze dne 26. 1. 2016 sp. zn. 22 Cdo 5502/2015 ve věci žaloby na odklad zrušení spoluvlastnictví k nemovité věci.

19. Ustanovení § 88 písm. b) o. s. ř. stanoví místně příslušným soudem ten soud, v jehož obvodu se nalézá nemovitá věc. Rozhodnou skutečností je proto poloha nemovité věci, a to týká-li se řízení této nemovité věci a nespadá-li věc do příslušnosti soudu z důvodu vypořádání společného jmění manželů podle písm. a). Řízení, které se týká nemovité věci, je řízení o vlastnickém právu, právu držby, právu

zástavním, právu z věcného břemene a právu nájemním a to tehdy, když jde o zřízení, trvání, změnu nebo zánik práva samotného. Do režimu těchto žalob spadají i požadavky na omezení nebo vyloučení nakládání s nemovitostí (komentář k § 88 o. s. ř., JUDr. Jiří Hrádek, Ph.D., in ASPI). Za situace, kdy žaloba byla stěžovatelem podána na zdržení se zasahování do vlastnického práva, je třeba dát za pravdu stěžovateli, že Krajský soud v Ústí nad Labem si rozhodnutí Nejvyššího soudu, vyložil zcela opačně. Uplatňované právo vyplývá přímo z právního vztahu k nemovitosti, a proto je výlučně místně příslušným soudem v takovém řízení ve smyslu § 88 písm. b) o. s. ř. soud, v jehož obvodu se příslušná nemovitost nachází. V řízení lze předpokládat provádění dokazování ohledáním nemovitostí, které by měl z hlediska přímosti důkazů provést soud sám, či znaleckým posudkem, v rámci kterého by znalec provedl místní šetření na místě samém. Z těchto důvodů je i proto příslušným soudem ve sporu o zdržení se zásahů do vlastnického práva namísto obecného soudu žalované místně příslušný soud podle polohy nemovitosti. Napadeným rozhodnutím Krajského soudu v Ústí nad Labem, který tyto okolnosti ve svém rozhodnutí pominul, proto bylo porušeno základní právo stěžovatele na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny a právo na zákonného soudce podle čl. 38 odst. 1 Listiny.

20. Ústavní soud přistoupil ke zrušení napadeného rozhodnutí zejména z důvodu legitimního očekávání, že ve stejných věcech bude rozhodováno stejně a rovněž z důvodu, že proti napadenému rozhodnutí není přípustné dovolání a Nejvyšší soud tak nemůže napravit pochybení Krajského soudu v Ústí nad Labem.

21. Ve světle řečeného tudíž Ústavní soud ústavní stížnosti vyhověl a přistoupil dle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu ke zrušení napadeného usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem, který je ve svém dalším rozhodování vázán právním názorem vysloveným v tomto nálezu.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ušlý zisk](#)
- [Škoda vzniklá provozní činností](#)
- [Styk dítěte s osobou společensky blízkou](#)
- [Spotřebitel](#)
- [Náležitě odůvodnění jako procesní záruka \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Poučení účastníka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)